

***Javaslat a
„Magyar nyereg”
Hungarikumok Gyűjteményébe történő felvételéhez***

Készítette:
Guzsalyas Egyesület
Szőke Péter
elnök

Békéscsaba

2025.06.30.

(P. H.)

Guzsalyas Egyesület
5700 Gyula,
Patóczy Ferenc u. 2. 119.
Adószám: 18393268-1-04
Bsz.: 53200118-11078751

I.

A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:

Guzsalyas Egyesület

Szőke Péter János

Dr. Füvessy Anikó

Dr. Gráfik Imre

Dr. Szöllősy Gábor

Mayer Tamás

Flesch Márton

Wilhelm Ákos Sándor

Szegedi József

2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:

Név: **Szőke Péter János**

Levelezési cím: **5600, Békéscsaba, Lipták András u.30**

Telefonszám: **+36703368291**

E-mail cím: **guzsalyase@gmail.com**

II.

A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése: **Magyar nyereg**

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása:¹

☐ agrár- és élelmiszergazdaság	☐ egészség és életmód	☐ épített környezet
☐ ipari és műszaki megoldások	☒ kulturális örökség	☐ sport
☐ természeti környezet	☐ turizmus és vendéglátás	

3. A nemzeti érték a magyarországi együtt élő népekhez, az államalkotó tényezőként elismert nemzetiségekhez kapcsolódó érték:

- ☐ igen
amely nemzetiség:²

x nem

4. A nemzeti értéket tartalmazó megyei/ágazati/külhoni nemzetrész értéktár megnevezése és a felvétel dátuma:

Ágazati Értéktár 2024.09.19.

Magyar Értéktár 2025.05.29.

¹ Egy szakterületenkénti kategória megjelölése lehetséges.

² Kérjük, jelölje és nevezze meg, amennyiben magyarországi együtt élő népekhez, az államalkotó tényezőként elismert nemzetiségekhez kapcsolódó az érték.

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása, a megjelölt szakterületi kategória indokolása (amennyiben nemzetiséghez kapcsolódó érték, a nemzetiségi vonatkozások, a nemzetiséghez való kötődés bemutatása):

Magyar nyereg

A magyar nyereg legfontosabb jellemzőit, ismérveit tekintve az ún. keleti típusba tartozik. A kápák bőrszlj fűzéssel és/vagy csapolással illeszkednek a ló hátához simuló nyeregtalpához. Az előre hajló első kápa jobban megemelkedik, a hátsó kápa hátrafelé dől és karéjos kiképzésű, kényelmes és mozgékony ülést biztosít. A vízszintes nyeregdeszkákra épített nyereg nagy felületen fekszik fel a ló hátára, a végeiken felkapó nyeregdeszkák viszont egyáltalán nem akadályozzák a ló mozgását. A nyeregdeszka lehetővé tette a kényelmes, hátra dőlő hátsó kápa szerkesztését s a két kápát is távolabbra helyezhették egymástól, mint a villás nyergeknél. ebben a nyeregben tehát szabadon mozoghatott, foroghatott és hajladozhatott a lovas s így alkalmas volt a hátrafelé nyílzásra s a közeli szablaharcra egyaránt. Mindehhez járult egy döntő újítás: a kengyel. A kengyel lényege az, hogy szilárd talajt ad a lovas lába alá, megtámaszkodhat lábbal benne, segít a felszállásnál stb. A régészeti feltárások alapján készült rekonstrukciós vázlatok, a krónikák és kódexek miniatűrjai, a korai művészeti ábrázolások, a korabeli – bár szórványos és szűkszavú – utalások, valamint a keleti analógiák és a kísérleti régészeti adatok révén meglehetősen biztonsággal képet lehet alkotni a honfoglalás kori magyarság által használt, s a középkor folyamán meghatározó szerkezetét megőrző magyar nyeregről. A későbbi „magyar nyereg”-nek nevezett típus középkori használata a páncélos nehézlovasság térhódításával, és annak más felépítésű nyereg használatával szorult vissza. A török elleni hatékony könnyűlovas harcforma újra felelevenítette a magyar nyereg alkalmazását. Az eddigi kutatások és a leggazdagabb, illetve a legrangosabb közgyűjtemények anyagát feldolgozó vizsgálatok alapján tehát megállapíthatjuk, hogy nyergünk keleti kulturális örökségünk része, mely a Kárpát-medencében történt megtelepedést követően Kiegészítendő: bizonyos külső hatásokat sem nélkülöző belső fejlődésű folyamaton ment át. Ennek eredménye a magyar nyereg, s annak legerőteljesebb változataként a tiszafüredi nyereg – a használatból való kiszorulásáig – parasztságunk köznapi életében és ünnepi alkalmában is megbecsülés tárgya volt.

GVADÁNYI JÓZSEF így ír a magyar nyeregről az EGY FALUSI NÓTÁRIUSNAK BUDAI UTAZÁSA című művében.

„Véltem, hogy ha ülnek paripa-lovakon,
Igmándi, füredi nyereg lesz hátokon,
Fecskefarku cafrang fog függni farokon,
Szirinyos, sallangos szerszám lesz azokon.

Vagy hogy ezek lesznek skófiummal varrva,
Ezüst avagy arany boglárral takarva,
Vagy lesznek tengeri csigák reá rakva,
Sárga, veres és zöld szíronnyal zavarva.

Így jártak valaha nagyhírű eleink,
Az egész világot rettentő őseink,
Így jártak királyink, grófjaink, hercegink,
Mi zászlós uraink, mi minden nemesink.”
/ Gvadányi József, 1790/

Fotó: Lévai Jenő

A honfoglalás kori magyar nyereg

Szerkezeti szempontból a keleti talpas nyergek családjába tartoznak, azok korai változatát képviselik. Kialakításuk nagyon alapos lóanatómiai ismeretek meglétét feltételezi, mivel a ló mozgásának, légvételének nagy szabadságot biztosító, kidolgozott szerkezetek, melyek a lovas számára is nagyon kényelmesek. Nyergelési módjukban is eltérnek a ma általánosan használt nyergektől. A legújabb kutatási eredmények alapján előrébb helyezték őket a ló hátára, ezért a ló lapockájának szabad mozgását egy ún. lapockarés (a talpak első harmada hirtelen elkeskenyedik és tengelye feljebb csúszik) biztosítja. A hátsó talpvégek íves formája a lengőbordák terhelésének csökkentését szolgálta. Az első kápájuk közel függőleges állású volt, a hátsó pedig erősen hátrafelé dőlt. A kápákon nem volt kápafej és nyersbőr zsineggel fűzték össze őket a nyeregtalpakkal. Ezeknél a nyeregnél még nem jelent meg a farbőr, ülőfelületüket a hátsó kápa és a nyeregtalpak által formált kelyhes felület alkotta. A korabeli leletek és ábrázolások alapján kötelező tartozékuk volt a szüggelő, a farszj és a négy pár vérszj. A kengyelszjjaik számára ekkor még nem alakítottak ki nyílásokat, csak átfűzték azokat a talpak elkeskenyedése fölött.

Az ilyen nyergekben a lovas helyzete a mély, nyílt ülés miatt a szőrén való lovagláshoz hasonló, de annál sokkal stabilabb volt.

Tulajdonosa vagyoni helyzetét a nyerge is jól mutatta: a vagyonosabbak faragott agancslemezekkel vagy ezüst veretekkel, bronz vagy ezüst lyukvédő veretekkel díszítették őket, nyeregpárnájukat díszes selyemmel borították

Magyar nyereg - Huszár nyereg

A huszárság mintájára Európa-szerte létrehozott könnyűlovas fegyvernem általános elterjedésével a magyar típusú nyergek évszázadokon át, nélkülözhetetlen kellékei voltak a hadi felszereléseknek. A könnyűlovasság sajátos magyar válfajaként kialakult huszárság hadi sikerei révén Európa-szerte ismertté vált, s a Rákóczi-szabadságharc bukása után a huszárok mindenütt szívesen látottak voltak. Ez a magyarázata annak, hogy a XVIII. század elejétől kezdve a világ harmincnégy országában terjedt el a könnyűlovasság e jellegzetesen magyar megjelenési formája. A magyar, s azon belül a füredi nyereg és a huszárnyergek összefüggéseit vizsgálva azt tapasztaljuk, hogy a XVIII-XIX. század fordulójáig lényegében azonos típusról beszélhetünk. Ez követően figyelhető meg a huszárnyergek olyan jellegű és kisebb-nagyobb mérvű átalakítása, fejlődése, illetve fejlesztése, mely már több ponton eltérést mutat a magyar, s legfőképp a füredi nyeregtől. Ennek egyik jele, hogy 1832-től a huszárnyergeknél elhagyták - a felbukások alkalmával sok szerencsétlenséget okozó - első kápafejeket, s csak a hátsót tartották meg, a málha célszerű elhelyezésére. Más kisebb változtatásokkal együtt, tehát 1832-ben már az alsó heveder (terhelő), a csattal ellátott felső heveder, a vasalással erősített kápák és a hátsó kápán megmaradt kápafej különböztetik meg az ősi magyar nyergektől huszárnyergeinket. A huszárnyergek 1868-ban történt egyszerűsítése, és a később végrehajtott változtatások már véglegesen eltávolították a „legmagyarabb fegyvernem”, a huszárság legfontosabb felszerelését az egykori magyar fanyeregtől.

Cseppentő-nyereg

A Cseppentő nyereg Cseppentő Attila és családja terméke, aminek a konstrukciója a hajdani történelmi magyar nyeregből, a „tiszafüredi nyeregből” indult ki. A család elsőként jelenített meg honfoglalás kori lovasbemutatót az Ópusztaszeri Nemzeti Történeti Emlékparkban. Ezután majdnem két évtizedig mutatták be a közönségnek a X. századot megelőző magyar történelem és kultúra lovas harcászati jellegzetességeit nap, mint nap.

A nyereg megalkotása a bemutatók miatt vált szükségessé. Egy nyereg, ami biztonságot ad a harci jelenetekben és ügyességi játékokban egyaránt. Stílusában pedig idézi az egykori magyar ősi nyerget. A nyereg fejlesztése során a magyar és orientális nyeregkészítési metódusokhoz való visszanyúlás, azoknak a használata-újraélesztése, nem csak szempont volt és cél, hanem gyakorlat is. Több évtizedes fejlesztés és folyamatos tesztelés (2-300 kilométeres lovastúrák, idomítás, kezdőoktatás) során a nyereg kialakítása igazodott a mai elvárásokhoz, biztosítva ezzel a ló komfortját és a lovas biztonságát, kényelmét és technikai igényeinek kielégítését. Mindemellett a nyereg stílusában a hajdani magyar nyereg hagyományait.

STRUKTÚRA

Csupa természetes anyagból készül: rugalmas falemez, könnyű fémváz, sok bőr és még több gyapjú. Szembetűnő tulajdonsága a kényelem és a biztonság. A ló hátára szabott kialakítás, hatalmas markamra, nagy felfekvésű, rugalmas nyeregtalpak puha, gyapjú tömeggel jellemzik, hogy a ló számára megfelelő szabad mozgást és komfortot biztosítson. Magas kápák, mély ültetési pont és gyapjú töméses párnák biztosítják a lovas biztonságát és kényelmét. Valamint a ma már egyedi megoldásnak számító nyeregrugó, ami speciális rugalmasságot biztosít.

HASZNÁLAT

Ebből a használat során fejlesztett és kialakított nyeregből végül egy nagyon multifunkcionális nyeregtípus alakult ki. A következő területek voltak meghatározóak a nyereg fejlesztése-használata során: Hosszú túrák (távlovaglás), idomító lovaglás (kiképzés, belovaglás, magasiskola), hagyományőrzés (magyar és keleti tradíciók, akrobatikus lovagláselemek gyakorlása, buzka, lovasíjászat...), munkalovaglás, kezdő lovasok oktatása. Ezeken a területeken ők is folyamatosan használják a nyerget és mutatják be vele Akhal Teke fajtájú lovaikat. A nyereg terjedése eddig hagyományosnak mondható úton történt „szájról szájra”. Ismerősök látták csak egymástól, ennek ellenére szerte Magyarországon elterjedt, még a határokon túlra is elkerült és igen népszerű Erdélyben is. A világ távoli pontjain is használják már (Afrika, Amerika) és sok pozitív visszajelzést kapnak. Csizsér Ivett többszörös Magyar Bajnok, Világbajnok elsőként ért el nőként 300pont feletti eredményt lovasíjászatban nyergükben. Amire még büszkéek, hogy a Magyar Honvédség Díszegysége is 24 nyerget rendelt tőlük a hagyományok jegyében. A hazai közönség először magyar nyeregként emlegette, majd a „Cseppentő nyereg” kezdett el a köznyelvben terjedni.

A magyar nyereg készítésének élő hagyománya:

Imeli Soma

Nagy Sándor

Kovács Antal

Kovács Gyula

- A tanító mesterem Jósiai László volt. Ő "gondolta" újra a klasszikus tiszafüredi nyeret, kiválósága alkotta meg a nyereg formáját, méltán mondhatjuk Jósiai-féle nyeregnek! Így ismerik, akik ismerik és használják. A nyergek készülhetnek tiszafüredi mintára kápagombokkal vagy soltszentimrei mintára kápagombok nélkül, farbbőrrel vagy anélkül. A kupák dőlésszöge bizonyos "keretek" között módosítható.

Szegedi József

-Gyulán születtem 1957-ben. Mezőgazdasági főiskolát végeztem, majd egy darabig a szakmában dolgoztam. A kilencvenes évek elején elvesztettem az állásomat. Egy ismerősöm tanácsára vágtam bele egy új szakma kitanulására. Ez a nyerges- szíjgyártó szakma volt. Mivel már korábban is foglalkoztam bőrtárgyak készítésével, így nagy lelkesedéssel vágtam bele. 1992-ben kezdtem el a tanulmányaimat, itt találkoztam először a magyar nyereggel. Ez a nyeregtípus igen elterjedt volt egészen a huszadik század elejéig. Szerte Európában katonai nyeregeként használták. Továbbfejlesztett, fémkápas, lengőtalpas változata még ma is fellelhető katonai hagyományörző csapatoknál. Nagy szerencse volt, hogy mesterem Páncél Attila is támogattott abban, hogy ezzel a témával foglalkozzam. Ennek köszönhetően már a szakmunkásvizsgán a vizsgadarabom is egy magyar nyereg és egy sallangos magyar kantár volt.

Próbáltam a magyar nyeregről minél többet megtudni, így több múzeumban is végeztem kutatómunkát. Többek közt a tiszafüredi múzeumban jártam, a Magyar Nemzeti Múzeumban és a Néprajzi Múzeumban engedélyeztek számomra kutatói napot. Amikor az Esterházy Huszáregyesület tagja voltam a fraknoi várban is kaptunk egy kutatói napot. Ez igen tanulságos volt, mert az 1742-ben alapított huszárezred teljes felszerelése megtalálható itt.

1998-ban az "1848-49 kézműves hagyományai" című pályázaton különdíjat nyertem két munkámmal (egy teljes huszár felszerelés és egy magyar nyerges felszerelés vágott sallangokkal.)

A magyar nyereg ázsiai gyökerekkel rendelkező fanyereg. Az ázsiai nyergeket két csoportba szokták sorolni keleti (kápa gomb nélküli) és nyugati (kápa gombos) típusúakra. Hazánkban mind a két típus fellelhető. Előbbiek régészeti feltárások során kerülnek felszínre, utóbbiak pedig múzeumjaink gyűjteményeit gazdagítják. Jőmagam kápa gombos és gomb nélküli nyergeket is készítettem, készítek A nyergek anyagának leginkább a fekete diót szeretem, melyből a két kápa készül, nyereg deszkának pedig hársfát szoktam használni, de készítettem kápat bükkből és szilfből is.

Flesch Márton (állatorvos, kísérleti régész)

-Évtizedek óta foglalkozom történelmi lovasíjászattal és a honfoglalás kori viselet és fegyverzet rekonstrukciójával. 2020-tól Wilhelm Ákossal közösen folytatunk kutatómunkát a honfoglalás kori nyergek kialakításával és használatával kapcsolatban. A kísérleti régészeti munka sikerét részemről több tényező is segítette. Állatorvosként alapos ismertekkel rendelkezem a ló anatómiájáról. Tapasztalt lovasként pedig a ló nyergelésében és megülésében is jártas vagyok. Azonban a legfontosabb talán mégis az a kísérleti régészeti szemlélet, mely által a múltban élt embereket azok tárgyi hagyatékán keresztül megérteni és nem felülbírálni igyekszem.

Wilhelm Ákos Sándor (doktorandusz PPKE BTK RI, nyeregkészítő, kísérleti régész) :

-Amióta az eszemet tudom, mindig is érdekelt őseink életmódja, fegyverzete és harcmodora így az íjászat és a szarusíj készítés mellett régi vágyam volt egy olyan nyereg elkészítése, amelyet a honfoglaló magyarok is használhattak portyázásaik során. Gyermekkorom óta foglalkozom fajaragással és 2019-től elkezdtem nyeregrekonstrukciókat is készíteni. A kísérleti régészeti munkába 2020-tól Flesch Márton is bekapcsolódott. Kutatómunkánk eredményeként idáig 2 tudományos cikket és több konferencia előadást jegyezhetünk a honfoglalás kori nyergekkel kapcsolatban. 2023-tól a PPKE BTK RI doktorandusza vagyok, kutatási témám a 9-10. századi Kárpát-medencei nyergek."

6. Indokolás a Hungarikumok Gyűjteményébe történő felvétel mellett, kitérve a nemzeti érték országos jelentőségének bemutatására:

E nyeregtypust – megítélésünk szerint – minden kétséget kizáróan magyar szellemi és kézműipari terméknek tekinthetjük, mely teljes mértékben megfelel a hungarikumokkal szemben támasztott követelményeknek. A hungarikum – olyan megkülönböztetésre, kiemelésre méltó magyar nemzeti érték, amely több évszázada vagy nemzedékek során, vagy akár a közelmúltban történt létrejötte révén a történelmi és a mai Magyarországra jellemző mivoltával, egyediségével, különlegességével és minőségével a magyarság szimbólumává vált, továbbá – belföldön és külföldön egyaránt tükrözi a magyarsághoz tartozást.

A legújabb kutatások alapján Tiszafüreden a nyereggyártás történetét a 18. század közepétől tudjuk nyomon követni, de a magyar nyeregkészítés a honfoglalás koráig nyúlik vissza.

A füredi nyeregkészítők a 18. század második felében már külföldre is eljutottak. „Európa összes uralkodói a mi világhírű huszárságunk mintájára állították fel az új huszárezredeiket, amelyek nemcsak a mi magyar egyenruhánkat, fegyverzetünket vették át, de magyar nyergeinket és kantárainkat is. Nagy Frigyes burkus (porosz) király is teljesen magyar mintára szerelte fel és képezte ki huszárságát, magyar tiszteteket és altiszteteket kérve ehhez és ugyanakkor nagyszámban vittek ki tiszafüredi nyergesmestereket is, akik Poroszországban készítették a porosz huszárság részére szükségelt nyergeket. A tiszafüredi típus alkalmassága és népszerűsége egyaránt igazolódott, illetve terjedt a korai huszárnyergek révén is. Történeti tény, hogy a huszárság mintájára Európa-szerte létrehozott könnyűlovas fegyvernem általános elterjedésével a magyar típusú nyergek évszázadokon át nélkülözhetetlen kellei voltak a hadifelszereléseknek.

Meglehetősen sok írott emlék maradt fent az utókorra. Ezek közül a legértékesebbek egyike a Mária Terézia királynő és Nagy Frigyes porosz király békekötésének oklevele. Amikor Mária Terézia és Nagy Frigyes békét kötöttek, a feltételek kikötése értelmében köteles volt a nagy királynő tizenöt elsőrendű fanyeregkészítő mestert küldeni a porosz király udvarába, akikkel a testőrgárda részére készítették fanyergeket.

Egy másik írott emlék szerint magyar fanyeregkészítő mesterek látták el a nagy Szolimánt nyergekkel. De, sajnos, nem maradt írás fent azokról, a külföldi rendelőről — főképpen királyi udvarokról —, akiknek még a füredi iparosok szállítottak. A híres elődök cselekedetei csak szavakban szállottak örökségképpen apáról fiúra, így emlékszik meg Kuli Mihály is őseiről:

„— Feljegyzések szerint dédapám — legidősebb Kuli Mihály — is részt vett Mária Terézia küldetésében, és a berlini hadimúzeumban ma is látható néhány példány azokból a nyergekből, melyeket ő készített. Egyik őszám pedig sokáig dolgozott Törökországban, akiről azt mesélte el nagyapám, hogy még ott künn is ragaszkodott a Tiszamenti nyárfához, és megrendelője nagy költségekkel kénytelen volt Magyarországról vitetni anyagot a nyergekhez.”

Ezen tények alapján a magyar nyereg világhíre megkérdőjelezhetetlen. Készítése a mai napig megmaradt néhány nyeregkészítő mester jóvoltából.

A magyar nyereg a magyarság csúcsteljesítménye, egyediségével és különlegességével mindenképp helye van a Hungarikumok Gyűjteményében!

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források):

Füvessy Anikó: *A tiszafüredi fanyergek és faragott díszítményeik. Múzeumi Levelek* 75.11:353-368. 1996

Füvessy Anikó: *A füredi nyereg. Tiszafüredi Füzetek I. Tiszafüred 2002*

Füvessy Anikó: *Egy stílusban azonosítható kiskunhalasi műhely. In: Erostyák Zoltán (szerk.) A Szántó János Múzeum Évkönyve* 6. 83-92. Orosháza 2003

Füvessy Anikó: *Újabb adatok egy stílusban azonosítható kiskunhalasi nyereggéártó műhelyről. In: Szakál Aurél (szerk.) Halasi Múzeum 2. Emlékkönyv a Thorma János Múzeum 130. évfordulójára.* 385-394. Kiskunhalas 2004

Füvessy Anikó: *Datált magyar nyergek jelentőség a stílus kutatásban. Szolnoki Tudományos közlemények XI. Szolnok 2007*

Füvessy Anikó: *Csontos nyergeinkről. Az egri Dobó István Vármúzeum Évkönyve, 2007*

Garay Ákos: *Magyar Nyergelés Néprajzi Értesítő XXVII. évf. 110-113. 1936*

Gráfik Imre: *Magyar nyereg - huszárnnyereg - tiszafüredi nyereg - keleti kulturális örökség Ethnographia, 112(1-2):81-124. 2001*

Gráfik Imre: *Ungarischer Sattel – „Der Tiszafüreder Holzsattel” – kulturelle Erbe vom Osten. In Seilethal, Tönu (red.): FU 9 Pars VII. Dissertationes sectionum: Folkloristica – Ethnologia. Tartu. 339-345. 2001*

Gráfik Imre: *A nyereg. (The Saddle - Der Sattel.) A Néprajzi Múzeum Tárgykatalógusai 6. / Catalogi Musei Ethnographiae, 6./ Néprajzi Múzeum, Budapest 2002*

Gráfik Imre: *Nyeregbe! (In the Saddle! - Fest im Sattel!) Néprajzi Múzeum, Budapest 2002*

Gráfik Imre: *Marked object: Signs on the saddles. Semiotica, 150(1):537–577. Bloomington 2003*

Gráfik Imre: *Megjelölt tárgyak - jelek nyergeken. Néprajzi tárgyak vizuális/szemiotikai értelmezése. Néprajzi Értesítő, LXXXVI. évf. 25-48. 2004*

Gráfik Imre: *Keleti kulturális örökségünk, a nyereg. Néprajzi Értesítő, LXXXVII. évf. 9-39. 2005*

Gráfik Imre: *Nyeregbe Európa! / V sedlo, Evropa! / In the saddle, Europe! In Zdravc Polic, Nina (Urednica kataloga/Editor): Evropski etnografski muzej v SEM – European Ethnographic Museums in SEM 2. December 2004 – December 2005. Ljubljana, Slovenski etnografski muzej. 38-39.*

Gráfik Imre: *Hungarian saddle – Tiszafüred saddle – Eastern cultural heritage. Acta Ethnographica Hungarica, 50(1-3):1-37. 2005*

Gráfik Imre: *Sattelfest. Historische Sättel, Reitzubehör und themenbezogene Kunstobjekte als Spiegel der ungarischen und internationalen Reitkultur. Gerersdorf bei Güssing: Freilichtmuseum Ensemble Gerersdorf. 2005. (Einladung-Ausstellungsbeschreibung)*

Gráfik Imre: *A nyereg, mint hungaricum, és lovas kultúránk lehetőségei. In: Középkori elemek a mai magyar anyagi kultúrában. Tanulmányok a Kárpát-medence anyagi kultúrája köréből I. Szerk: Bárti A. – Csoma Zs. 69-85. Budapest 2014*

Gráfik Imre: *DER SATTEL - Unser östliches Kulturerbe. In Zsuzsa Báint and Melinda Marinka (ed.): Untold Narratives, Invisible Marks. Department of Ethnology, Faculty of Humanities, University of Debrecen, Debrecen. Ethnographica et Folkloristica Carpathica, 23:149-193. 2021*

László Gyula: *A koroncói lelet és a honfoglaló magyarok nyerge. Archeologia Hungarica XXVII. Budapest 1941*

Malya Pál – Szöllősy Gábor: *Újabb adatok a magyar nyeregtípusok kérdésköréhez. In: Hadak útján. A népvándorlás kor fiatal kutatóinak 10. konferenciája. Szerk.: Bende L.- Lőrinczy G. - Szalontai Cs. 431-440. Szeged, 2000.*

Pettkő-Szandtner Tibor: *A magyar kocsizás. Bíró Miklós Budapest 1931*

Temesváry Ferenc: *Díszes nyergek, lószerszámok. Budapest 1995*

8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe: -

III. MELLÉKLETEK

1. A Magyar Értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja
2. A Htv. 1. § (1) bekezdés *f)* pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek
3. A javaslatban megadott adatok kezelésére, illetve a benyújtott teljes dokumentáció, - ideértve a csatolt dokumentumok, saját készítésű fényképek és filmek felhasználására is - vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat
4. A nem saját készítésű dokumentumok szerepeltetése esetén az adott dokumentum tulajdonosának hozzájáruló nyilatkozata a szabad felhasználásról
5. A nemzeti érték felvételéről a 4. pontban megjelölt értéktárba felvevő döntés másolata

Mellékletek:

- 1/a. számú melléklet: Régi magyar nyereg
- 1/b. számú melléklet: Új készítésű magyar nyereg
2. számú melléklet: támogatólevél
3. számú melléklet: Hozzájárulási nyilatkozat
5. számú melléklet: Ágazati értéktárba felvevő döntés másolata

ÁLLAMI MÉNESGAZDASÁG

3348 Szilvásszék, Egri út 16. Hungary

Tel.: +36 36 564 400

email: menesgazd@t-online.hu

web: menesgazdasag.hu

adószám: 15328883-2-10

Támogatói nyilatkozat

Alulírott, Cseri Dávid az Állami Ménesgazdaság Szilvásszék ménesigazgatója a Guzsalyas Egyesület (5700 Gyula, Patócsy Ferenc u.2.II/9.) által a „Magyar nyereg” tárgyban benyújtott Hungarikumok gyűjteményébe történő felvételi javaslatát támogatom.

Indoklás:

A „magyar nyereg” évszázadokon keresztül használati tárgyként szolgálta a magyar népi és katonai lovasokat, mely által a magyar lovaskultúra szerves részévé vált. A „magyar nyereg” minden kétséget kizáróan magyar szellemi és kézműipari termék volt, mely teljes mértékben megfelel az ágazati értéktárral szemben támasztott követelményeknek. A „magyar nyereg” megkülönböztetésre, kiemelésre méltó magyar nemzeti értéknek tartjuk, amely több évszázad alatt, egységével, különlegességével és minőségével a magyarság szimbólumává vált, továbbá – belföldön és külföldön egyaránt tükrözi a magyarsághoz tartozást. Ennek ékes bizonyítéka, hogy NOLAN, Louis Edward: Cavalry; Its History And Tactics, Third Edition, (London 1860, Bosworth & Harrison, 215, Regent St.) művében (Elérhető: <https://play.google.com/books/reader?id=d6pFAW4MNQcC&pg=GBS.PA94&hl=hu>) 95. és 141. oldalán külön is értekezik róla.

Szilvásszék, 2025. június 18-án.

Cseri Dávid
ménesigazgató
t. huszár százados

2. számú melléklet

TÁMOGATÓI NYILATKOZAT

A **Magyar Huszár- és Lovashagyományörző Társaság** (székhely: 2688 Vanyarc, Alsó-Felsősarlós puszta 2., Elnök: Lóska János), mint a magyar huszár- és lovas hagyományok őrzésére, ápolására és bemutatására elkötelezett, szakmai alapon működő civil szervezet, ezúton **támogatásáról biztosítja a „Magyar nyereg” Hungarikumok Gyűjteményébe történő felvételére irányuló kezdeményezést.**

Álláspontunk szerint a „Magyar nyereg”, mint szellemi és kulturális örökség nemzeti értéket képvisel azáltal, hogy emléket állít a magyar nyeregkészítés történelmünkön átívelő és alakító hagyományának, valamint azoknak a történelmi korokban tevékenykedő nevezetes nyeregkészítőknek, akik a honfoglalástól kezdve a modern használatú nyeregtípusok kifejlesztésében is aktív szerepet vállaltak, illetve azokat a kor igényeinek megfelelően széles körben használatossá tették.

Ebbe a magyar kulturális értékkörbe beletartoznak a „honfoglaláskori”, a „tiszafüredi”, a „huszár”, a „világháborús (Bock)” nyeregtípusok éppúgy, mint a mai modern, ún. „Cseppentő nyereg”, amelyet Cseppentő Attila nyeregkészítő kortársunk fejlesztett ki. A „Magyar nyereg” tehát a kulturális örökségünk része, egyben szellemi összefoglalója a nemzetközileg is elismert magyar nyeregkészítés sok évszázados, kreatív szaktudásának.

A felterjesztés szakmai dokumentációja, valamint a témában rendelkezésünkre álló ismeretek fényében úgy látjuk, hogy a „Magyar nyereg” – minden valószínűség szerint – megfelel a 2012. évi XXX. törvényben (a magyar nemzeti értékekről és a hungarikumokról szóló törvény) meghatározott értékelési szempontoknak.

*Magyar Huszár
és Lovas Hagyományőrző
Társaság*

*Society of Hungarian
Hussar and Equestrian
Traditions*

A „Magyar nyereg”:

- történelmi gyökerekkel bír (honfoglalás kora, Árpád-kor, huszárság),
- technikai és kézműves újításokat tartalmaz (pl. kengyelhasználat),
- kulturális szimbólum (magyar lovasélet, katonai hagyomány, kézműves mesterség),
- élő hagyományként jelen van (nyeregkészítők, hagyományőrző csoportok révén),
- nemzetközi hatással is bírt (huszárság révén Európa-szerte használták).

Mindezek figyelembevételével a Társaság erkölcsi és szakmai támogatását fejezi ki a felterjesztés kezdeményezője, a Guzsalyas Egyesület munkája iránt. A „Magyar nyereg” olyan értékhordozó elem, amely hozzájárulhat a nemzeti identitás gazdagításához és a magyar lovaskultúra elismertségének erősítéséhez.

Kelt: Vanyarc, 2025. június 20.

Tisztelettel:

A Magyar Huszár- és Lovashagyományőrző Társaság
Elnöksége és Tagsága nevében

Magyar Huszár- és
Lovashagyományőrző Társaság
2688 Vanyarc, Alsó-Felsősarlós Puszta 2.
Adószám: 197 19 139-1-12
OTP: 11742 166-21447 192-00000000
Lóska János
elnök

Dr. Pataki Balázs
agrármérnök, szaktanácsadó,
c egyetemi docens
3412 B o g á c s
Rákóczi u. 41.
Tel.: 30/350-3718
email: pb5205@gmail.com

Támogatói nyilatkozat

Alulírott, Dr. Pataki Balázs, a Guzsalyos Egyesület (5700 Gyula, Patócsi Ferenc u. 2.II/9. sz.) által a **"Magyar nyereg"** tárgyban a Hungarikumok gyűjteményébe történő felvételére vonatkozó javaslatát támogatom.

Indoklás:

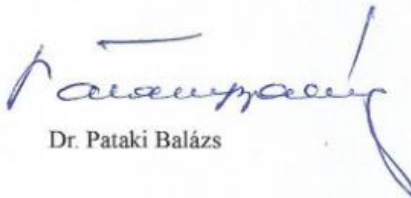
A *magyar nyereg* mint tárgyi lovaskultúránk egyik meghatározó eleme végigkíséri népünk történetét egészen a honfoglalás előtti időktől napjainkig.

Első megjelenése már az Árpád-kori régészeti leletekben megtalálható volt, majd később a történelem különböző szakaszaiban a lovas katonaság alapvető felszerelési tárgyául szolgált. A magyar törzsek, a lovas katonák, majd később a huszárok, lovas felderítők napjaik jelentős részét nyeregben töltve látták el szolgálatukat.

Az egész napos, sok-sok kilométeres használat szükségessé tették olyan megoldások alkalmazását, amely kíméli a lovat, és a lovas számára is biztonságot és viszonylagos kényelmet nyújt. Egy ilyen eszköz elkészítése komoly tudást és tárgyi felkészültséget igényel. Emiatt a nyergek elkészítésére fokozatosan egy külön iparág, a *nyeregkészítő* alakult ki, ezen belül is a vázkészítés, valamint a bőrök feldolgozása és a vázzal való összeépítése, a *"sziigyártó--nyergesmester"* szakma. Így módon a magyar nyereg technikai megoldásaiban, valamint külső megjelenésében sok tekintetben különbözik a más népek által használt nyergektől, emiatt azoktól bizonyos mértékben elkülönül. A katonai használat mellett egyre inkább teret nyert a nyeregnek a pásztorok között való használata az egyes tájegységekben megtalálható népi lovaskultúra és tárgyalakítás eszközeként.

Fentiek alapján a magyar nyereg többféle formában (tiszafüredi nyereg, patrac, katonai bocknyereg stb) való megőrzése, a nyeregkészítés mint kézműves termék, szakma és tárgyalakotó kultúra fennmaradásának biztosítása hozzásegít értékeink megőrzéséhez, és népünk önazonosságának fennmaradásához.

Bogács, 2025. július 26.

Dr. Pataki Balázs

Támogatói nyilatkozat

A Guzsalys Egyesület által a „Magyar nyereg” tárgyban benyújtott Hungarikumok gyűjteménybe történő felvételi javaslatát támogatom.

Indoklás:

Sokan azt állítják, hogy a ló az ló és így az egyes nemzetek lovaskultúrái azonosak. De ez messzemenően nem így van. Mások azt állítják, hogy nemzeti lovaskultúránk a könnyed déli stílus és a precíz északi stílus keveréke. De ez szintén nem így van.

A magyar lovaskultúra határozottan elkülönül más kultúráktól, más a víziója, így más az alapgondolata a lóképzés céljáról és menetéről. Ennek megkerülhetetlen része a szerszámhasználat, ezen belül a nyergek használata és kialakítása, hiszen célszerűségük megkerülhetetlen volt. Mindezt a magyar nyereg sajátos: egyedi és más kultúrákban használtaktól eltérő. Sőt utánozhatatlan, hiszen maga a kialakítása csak a lóképzés nemzeti kultúrájának ismeretével érhető meg, az pedig – katonai szakkérdésként – évszázadokon, évezredekken keresztül nem volt publikus.

Kajászó, 2025. augusztus 10.

Dr. Boór-Göblyös István

**Támogató javaslat
a Magyar nyereg felvételére a Hungarikumok Gyűjteményébe**

Az ősi magyar nyereg lovasnomád őseink rendkívül fontos, nélkülözhetetlen eszköze volt, hiszen életük nagyrészt lóháton, nyeregben töltötték. Az ősi magyar nyergeink fejlődésének két iránya volt. A pásztorok és a nyeregből hajtó fogatosok hűségesen ragaszkodtak az ősi magyar nyereghez. A katonai és huszárnyergek viszont több változáson estek át.

Pettkó-Szandtner Tibor így ír a magyar nyeregről a Magyar kocsizás című könyvében:

„Európa összes uralkodói a mi világhírű magyar huszárságunk mintájára állították fel az új huszárezredeiket, amelyek nemcsak a mi magyar egyenruhánkat, fegyverzetünket vették át, de magyar nyergeinket és kantárainkat is.

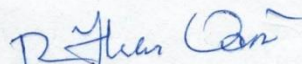
Nagy Frigyes burkus (porosz) király is teljesen magyar mintára szereltette fel és képezte ki huszárságát, magyar tiszteket és altiszteket kérve ehhez és ugyanakkor nagyszámban vittek ki tiszafüredi nyergesmestereket is, akik Poroszországban készítették a porosz huszárság részére szükséges nyergeket.”

/Pettkó-Szandtner Tibor- A magyar kocsizás 1931. 211. oldal/

A bábolnai udvarban álló, ifj. Vastagh György lószobrán, amely a napóleoni győri csatából lovasa nélkül hazavágtató mént ábrázolja, egy ősi magyar nyereg díszíti a ló hátát. Ez a tény is igazolja, hogy az ősi magyar nyeregnek a magyar kultúrában fontos helye, szerepe van. A fenti tények igazolják, hogy az ősi magyar nyeregnek méltó helye van a hungarikumok sorában.

Mindezek alapján a Guzsalyas Egyesület „Magyar nyereg” tárgyban benyújtott felterjesztési javaslatát támogatom, a „Magyar nyereg” beemelését a Hungarikumok gyűjteményébe javaslom.

Kelt: Budakeszi, 2025. július 21

.....

Dr. Hecker Walter

HONVÉDELMI MINISZTERIUM

DALLOS GYULA
miniszteri biztos

Szőke Péter részére
Guzsalyas Egyesület elnöke
5600. Békéscsaba, Lipták András u. 30.

Tárgy: Támogatói javaslat

Tisztelt Szőke Péter Elnök Úr!

A „Magyar nyereg” a hungarikumok gyűjteményébe történő felvételére támogató javaslat:

A ló a legtöbb hasznu szolgálatával tünteti ki az emberiséget.
A teremtő jókedvében alkotta meg a magyar embert és a lovat, és hogy kiteljesedjenek, egymásnak rendelte őket.

A ló, a Kárpát-medencében élő magyarság számára a szabadság és az összetartozás jelképe. Minden lehetőséget, amelyet a döntéshozók ősi értékeink megvédésére tesznek, garancia arra, hogy a jelenben élők tájékoztatása helyes irányba történik. Jelenünket minden pillanatban befolyásolja a múltunk és minden a mában tett cselekedetünk hatást gyakorol a jövőnkre. Ősi lovaskultúránk, gazdag összmagyar nemzeti kultúránk szerves része.

„Eleink alig tudtak járni, a királyt is lóháton választották, és ülték meg a országnak gyűlését” Nagyváti János

A nyereg az a nélkülözhetetlen kelléke a lovaglásnak, amelynek mind a ló, mind pedig a lovas számára jó komfortérzetet kell biztosítani.

A „Magyar nyereg” nagyszerűsége pont abban van, hogy a használhatósága emelte piedesztálra, mert gazdája élete jelentős részét ebben töltötte.

a

A „Magyar nyereg” értéke és jelentősége megkérdőjelezhetetlen és felbecsülhetetlen.

A „Magyar nyereg” a nyeregkészítés világában betöltött zászlóvivő szerepe okán is a Guzsalyas Egyesület a tárgyban benyújtott felterjesztését indokoltnak tartom és messzemenőig támogatom a Hungarikumok Gyűjteményébe történő beemelésére.

HONVÉDELMI MINISZTERIUM

DALLOS GYULA
miniszteri biztos

Budapest, 2025. szeptember 16.

Tisztelettel:

Dallos Gyula
miniszteri biztos

KULTURÁLIS ÉS INNOVÁCIÓS MINISZTERIUM
ÁGAZATI ÉRTÉKTÁR BIZOTTSÁG

Iktatószám: III/288-1/2024/SEF
Ügyintéző: Farkas Gyöngyi Mária
E-mail: gyongyi.farkas@kim.gov.hu
Tel.: +36 1 795-5541
Melléklet: -
Tárgy: Döntés a „Magyar nyereg”
felvételéről a Kulturális és Innovációs
Minisztérium Ágazati Értéktárába

Szöke Péter Elnök
részére

Guzsalyas Egyesület
Békéscsaba
Lipták András u. 30.
5600

Tisztelt Elnök Úr!

Örömmel értesitem, hogy Hankó Balázs miniszter úr 2024. szeptember 19-i döntésének értelmében a Guzsalyas Egyesület által felterjesztett érték, a „Magyar nyereg”, 5/2024/KIM/ÁÉB nyilvántartási számon nemzeti értéként a Kulturális és Innovációs Minisztérium Ágazati Értéktára „Kulturális örökség” kategóriájába felvételre került.

A „Magyar nyereg” nemzeti értéké nyilvánításához gratulálok, a nyilvántartás megtekinthető a minisztérium <https://kormany.hu/kulturalis-es-innovacios-miniszterium> honlapján, az Ágazati Értéktár menüpont alatt.

Egyúttal szíves figyelmükbe ajánlom a www.hungarikum.hu weboldalt, ahol a nemzeti értékekről, valamint a hungarikumokról és mindezek minősítési rendszeréről széleskörű információk érhetők el.

Munkájukhoz további sikereket kívánok!

Budapest, 2024. szeptember 23.

Üdvözlettel:

Lengyel Zoltán
főosztályvezető, *49.*
az Ágazati Értéktár Bizottság elnöke

Cím: Kulturális és Innovációs Minisztérium, 1054 Budapest, Szemere utca 6.
Postafiók: 1884 Budapest, Pf. 1. Tel: + 36 1 896 2203.
E-mail: ugyfelszolgalat@kim.gov.hu

AGRÁRMINISZTERIUM
HUNGARIKUM FŐOSZTÁLY

Iktatószám: HF/55/2025

Ügyintéző: Horváth Imre
Telefonszám: +36-1-795-7540
Email: imre.horvath@am.gov.hu

*Szőke Péter János úr
elnök részére*

Guzsalyas Egyesület

E-mail: guzsalyase@gmail.com

Tárgy: Tájékoztatás a „Magyar nyereg” Magyar Értéktárba való felvételéről

Tisztelt Elnök Úr!

Örömmel tájékoztatom arról, hogy a Hungarikum Bizottság 2025. május 29-i döntése értelmében a „Magyar nyereg” című javaslat felvételt nyert a Magyar Értéktárba, így ezentúl a kiemelkedő nemzeti érték címet viseli.

A Hungarikumok Gyűjteményéről és a Magyar Értéktárban található kiemelkedő nemzeti értékeinkről, aktuális híreinkről további információk találhatóak a Hungarikum Bizottság honlapján, a www.hungarikum.hu oldalon.

Tájékoztatom, hogy a kiemelkedő nemzeti érték képviselőjeként az értékkel kapcsolatos megjelenések során jogosultak használni a kiemelkedő nemzeti érték védjegyet, amelyet a mellékelt megállapodás kitöltése és visszajuttatása után elektronikusan megküldünk Önöknek.

A kitüntető címhez gratulálok és további jó munkát kívánok!

Budapest, 2025. június 03.

Antal Andrea
a Hungarikum Bizottság titkára

3. számú. melléklet

Hozzájáruló nyilatkozat

Hozzájárulok, hogy a Hungarikum Bizottság a javaslatban megadott adatokat, illetve a benyújtott teljes dokumentációt - ideértve a csatolt dokumentumokat, és a saját készítésű fényképeket felhasználhatja.

Békéscsaba, 2025. 06. 30.

Szőke Péter
népi iparművész

Guzsalyas Egyesület
5700 Gyula,
Patócsy Ferenc u. 2. IV/9.
Adószám: 18393268-1-04
Bsz.: 53200118-11078751

3.számú melléklet

Hozzájárulási nyilatkozat

Alulírott Lévai Jenő hozzájárulok, hogy az általam készített, magyar főúri nyergeket ábrázoló fényképeket a Guzsalyas Egyesület a magyar nyeregről szóló felterjesztési javaslatban felhasználja.

Budapest.

2025.

június

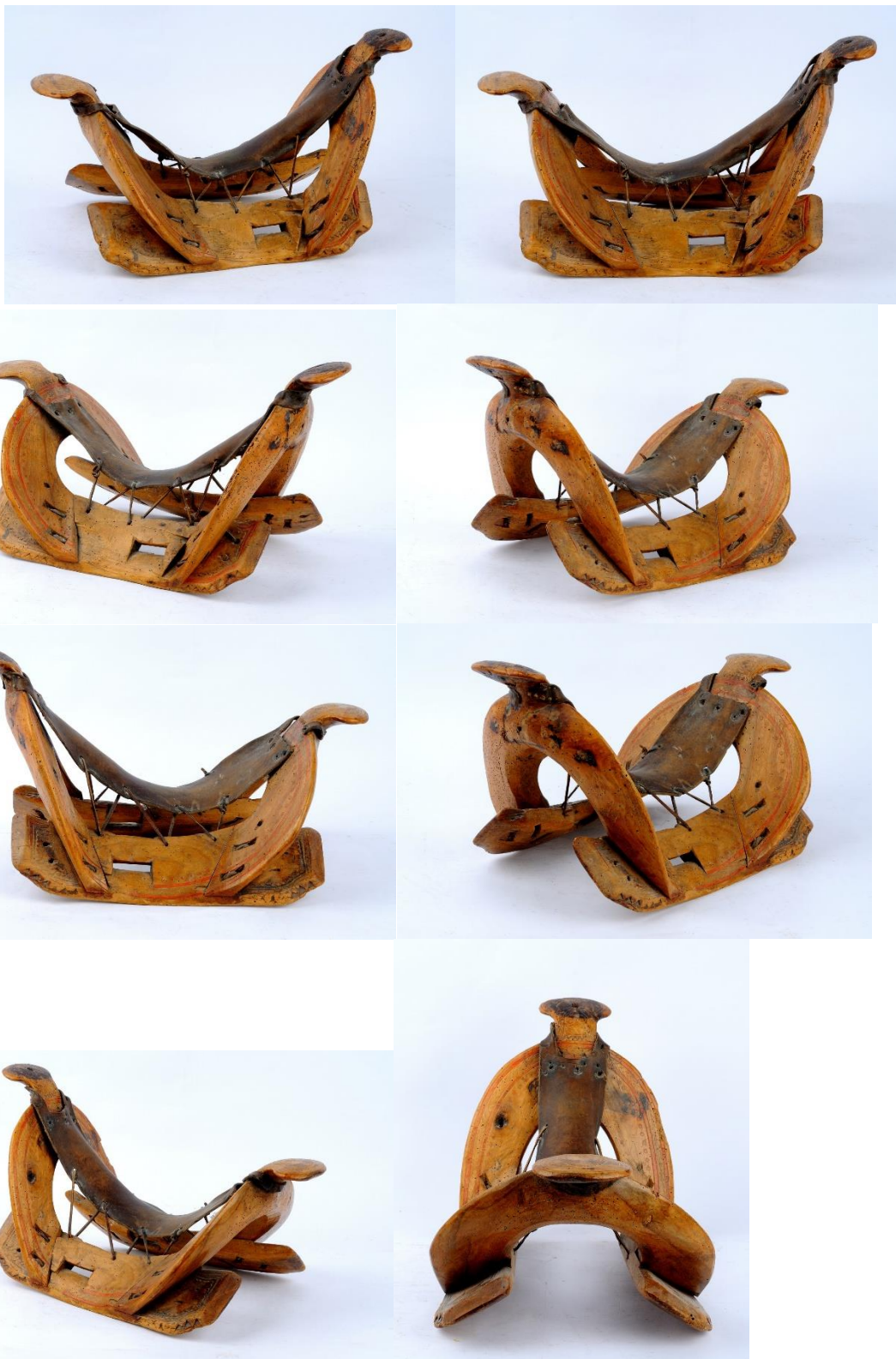
21.

.....
Lévai Jenő

Lévai Jenő

1/a. számú melléklet

Régi magyar nyereg

1/b. számú melléklet

Szegedi József által készített magyar nyergek:

Wilhelm Ákos Sándor és Flesch Márton által rekonstruált honfoglaláskori magyar nyergek

A Cseppentő nyereg

